

V spomin na dr. Andreja Mihevca (1954-2024)

Matej Blatnik, Franci Gabrovšek, Nadja Zupan Hajna in Rok Mihevc

Oktobra 2024 nas je po težki bolezni zapustil prof. dr. Andrej Mihevc, geograf, krasoslovec, speleolog in dolgoletni sodelavec na Inštitutu za raziskovanje krasa ZRC SAZU. Njegov prispevek v znanstvenih raziskavah in drugih aktivnostih ni bil cenjen le na območju Slovenije, ampak tudi mnogo širše v mednarodni skupnosti.

Rodil se je v Logatcu, kjer se je že v mladih letih navdušil nad jamarstvom. Z ostalimi člani Jamarskega društva Logatec je odkrival in raziskoval jame v okolici Logatca, veliko pozornost pa je posvetil raziskavam matičnega Krasa in podzemne Reke (predvsem v Kačni jami) ter Trnovskega gozda (Velika ledena jama v Paradani). Veliko je sodeloval tudi pri jamarskih raziskavah v tujini, predvsem na Dinarskem krasu, pri čemer je marsikatero odpravo tudi organiziral in vodil. Več let je bil tudi predsednik Jamarskega društva Logatec. Aktiven je bil v Jamarski zvezi Slovenije, kjer je bil en mandat njen predsednik (1994-1996), več let pa tudi urednik revije Naše jame. Aktiven je bil tudi pri Mednarodni speleološki zvezi (UIS), kjer je bil med letoma 2001 in 2009 pomožni tajnik, zelo pomembno vlogo pa je imel pri vzpostavitvi sedeža zveze v prostorih Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU.

Študij geografije je zaključil z diplomskim delom na temo Rovtarskega krasa, ki ga je pripravil pod mentorstvom akademika Ivana Gamsa, delo pa je bilo nagrajeno z odlikovanjem. Znanstvene raziskave, ki jih je celo kariero opravljal na Inštitutu za raziskovanje krasa, so imele zelo širok spekter. Pri magistrski nalogi je raziskoval morfološke značilnosti ponornega kontaktnega krasa, tekom doktorata pa proučeval speleogenezo Škocjanskih jam in Divaškega krasa. Veliko zanimanja je posvetil vsem površinskim geomorfološkim oblikam, kot so vrtače, udornice, polja, planote ter manjše morfološke kraške oblike, poleg tega pa tudi ledenim jamam, jamski klimi, paleontologiji, arheologiji, biologiji, sociologiji, zgodovini in še marsičem. Pri raziskavah je bil strasten in zelo dober opazovalec okolice, rezultat pa so bila številna zanimiva odkritja.

Eno izmed njegovih največjih krasoslovnih odkritij so brezstropne jame, kjer je na podlagi najdene sige in jamskih sedimentov na površju kot prvi postavil jasno teorijo o časovnem razvoju in postopnem izginjanju jam. Uvedel je tudi strokovni izraz »brezstropne jame«. Med izkopavanji jamskih sedimentov v Črnotičah z namenom ugotavljanja starosti sedimenta je našel fosilne ostanke jamske živali, in sicer cevastega črva *Marifugia cavatica*. Našel je tudi fosilne ostanke nekdanje vrste polha iz Pleistocena, ki je bil poimenovan po njem (*Glis mihevci*). Leta 1986 je med raziskavami pri kraškem izviru v Dobličah v Beli Krajini odkril tudi črno človeško ribico (*Proteus anguinus parkelj*). Med arheološkimi odkritji velja omeniti najdbe 7.000 let starih neolitskih poslikav v jami Bestažovca. Ob koncu kariere sta s sinom Rokom opravila skupno raziskavo razširjenosti vrtač in njihovih morfometričnih značilnosti, kar sta opravila s sodobnejšo tehnologijo strojnega učenja in uporabe visokoločljivostnih prostorskih podatkov pridobljenih z laserskim snemanjem.

Zelo uspešen je bil tudi pri podajanju znanja. Bil je predavatelj in mentor številnim dodiplomskim in nekaterim doktorskim študentom na Oddelku za Geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani ter Podiplomski šoli Univerze v Novi Gorici. Rezultate

znanstvenih raziskav je objavil v številnih zelo branih strokovnih in znanstvenih člankih ter poglavjih v monografijah. Še posebej uspešen je bil pri podajanju znanja v obliki predavanj na strokovnih in znanstvenih srečanjih ter ekskurzijah. Zagotovo bodo najbolj ostale v spominu večdnevne ekskurzije po Dinarskem krasu in ekskurzije tekom znanstvenega srečanja »Mednarodna krasoslovna šola – Klasični kras«, katere pobudnik in organizator je bil od samega začetka leta 1993.

Na skupščini SZGG se je kot glavni avtor ali soavtor predstavil s štirimi prispevki, vsebino pa je redno prispeval tudi za sekcijo za kriosfero. V nadaljevanju sledijo kratki opisi prispevkov, ki jih je predstavil na skupščini SZGG med letoma 2014 in 2019.

Leta 2014 je v sodelovanju z Markom Vrabcem, Nadjo Zupan Hajna, Petrom Prunerjem in Pavlom Bosakom predstavil raziskave sedimentov z metodo paleomagnetizma. Omenjena metoda je najbolj uporabna za ugotavljanje starosti sedimentov, v raziskavi pa so ugotavljali, kako lahko ti podatki prispevajo k boljšemu razumevanju neotektonskih premikov.

Slika 1: Andrej Mihevc med opisovanjem brezstropih jam med ekskurzijo na Mednarodni krasoslovni šoli »Klasični kras«. Foto: M. Blatnik, 2015

V sodelovanju z Jasminkom Mulaomerovićem je leta 2015 predstavil erozijsko aktivnost arheološkega najdišča v Dabarski Pečini pri Sanskem mostu. Ugotovila sta, da je do erozije prihajalo že v preteklosti, zelo izrazita pa je bila ob poplavi maja 2014. Datacije oglja, ki je bil najden v sedimentu, so pokazale, da je to staro okoli 4000 let.

Leta 2018 je predstavil rezultate temperaturnih meritev v jami Potočka zijalka in vpliv njene dinamike na dogajanje v jami. Ugotovil je, da je temperatura v notranjosti jame ves

čas stabilna in relativno visoka, kar je omogočalo medvedom hibernacijo, medtem ko so v vhodnem delu jame temperaturna nihanja visoka, zmrzovanje pa povzroča krioturbacijske procese.

Leta 2019 je skupaj s Tilnom Urbančičem predstavil raziskave o laserskem snemanju Skednene jame, ki je najbolj posebna zaradi periglacialnih geomorfoloških oblik. V najnižjem delu jame, ki je v bližini prostornega vhoda na dnu udornice, so se namreč oblikovali sortirani krogi. Njihovo oblikovanje, premikanje delcev in na splošno dvigovanje ter spuščanje tal so analizirali na podlagi visoko ločljivih podatkov, ki so jih pridobili z večkratnim laserskim snemanjem. Ugotovili so, da se ob zmrzovanu tla lahko dvignejo tudi do 15 cm.

Andrejev prispevek je bil nagrajen z več odlikovanji. Leta 1997 je prejel srebrno plaketo Slovenskega geografskega društva. Leta 2022 je prejel zlato plaketo Jamarske zveze Slovenije. Istega leta je prejel naziv »zaslužni raziskovalec« s strani ZRC SAZU. Posthumno je odlikovanje prejel tudi s strani Jamskega laboratorija Tular za odkritje črne človeške ribice.

Vsekakor bo dr. Andrej Mihevc s svojim prispevkom ostal v trdnem spominu tudi pri Slovenskem združenju za geodezijo in geofiziko. Naj počiva v miru.